Megjelenik a lap **Temesvárott** minden **kedden.**

Előfizetési dij akár helyben, akár postai szétküldéssel:
Egész évre 6ft.pp.=6 f. 30 kr.ujp.
Fél évre 3 ft. pp.=3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap házhozhordásáért rendelést tehetnek a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros, bécsi utca 68. szám, első emelet.

DELEJTŰ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizethetni helyben a szerkesztőségnél, vagy a helybeli könyvkereskedésekben; vidéken minden cs. kir. postahivatalnál szerkesztőséghez utasitandó bérmentes levelekben.

Hirdetések minden közhasználatban lévő nyelven fölvétetnek. A beigtatásért minden három hasábos egyes sorért 4 p. vagy 7 uj krajcárnyi dij számittatik.

Kiadó hivatal: belváros, bécsi utca Uhrmann Márton műkereskedésében.

Kedd, november 22. 1859. 47. szám. Második évi folyam.

Felszólitás a Delejtű előfizetőihez.

A magyar nemzet ép e percekben áll azon válponton, hogy vagy megörökiti nemzeti lételét, ha kiállja a versenyt; vagy biztos gyászt ölthet magára, ha hátrál és szunnyadozik, — mert a jövendő ránézve elveszett.

Delejtű, 1859. 1. sz.

Nem irhatom le azon szomoru érzést, melylyel a f. évi Delejtü 45. számában az előfizetési felhivást olvasám. Nem kell mély belátás ahhoz, hogy e lap horderejét a magyar nemzetiségre nézve megitéljük. A sajtó azon szellemi hatalom, mely vérengzés nélkül halmozza össze vivmányait a hálás utókor számára; s nem messze vagyunk azon kortól, melyben a nemzetek nagysága, hatalma s ereje nem az ágyuk számától, de azok szellemi ereje- s müveltségétől függni fog. Nem hihetem, hogy a magyar nemzet, mely a multban annyi jelét adá józan gondolkozásának s életrevalóságának, be nem látná a mondottak igazságát. Ha voltak e honnak ezrei, kik életöket áldozák föl a haza oltárára; most nem találkoznék egynehány száz hazafi, kik a Bánság ez egyetlen tudományos és szépirodalmi magyar közlönyének további fönállására pár forintot akarnának áldozni? Oh, én ezt nem hihetem! Föl kell tennem a Delejtü előfizetőiről annyi belátást, miszerint e lapnak részvétlenség következtében leendő megszünésével, megszünnék egyszersmind azon szellemi kapocs is, mely az anyaország és a Bánság közt létezik. A mily nagy azon veszteség, mely e lap megszünésével érné irodalmunkat; annyira könnyü, ha akarjuk föntartani azt. Nem kérek én az idei előfizetöktől uj áldozatot, noha tudom, hogy azok, kik e lap további megjelenését azon szempontból veszik föl, melyből én, bizony szivesen megtennék azt is; csak egy kis fáradságért esedezem. Ugyanis meg vagyok győződve, miszerint nincsen közöttünk olyan, ki, ha akarja, legalább még egy előfizetőt a jövő évre — csekély fáradsággal — nem szerezhetne. Ne resteljük azon pár lépést, melyeket egyik ismerősünk vagy éppen barátunk felszólitása végett tennünk kell; a kérést sem szégyeneljük, hiszen közös müvelödésünk záloga föntartásához nem kérünk részvétet idegentől, de enmagunktól. Szerezzen tehát közülünk minden, ki e lapot ez idén járatja, legalább egy előfizetőt, és megalapitjuk ezen bánsági egyetlen magyar lap jövőjét.

Egy felsőmagyarországi előfizető.

„Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.“

Közel egy éve, hogy e lapok homlokán ez intő szózatot olvassuk, e szózatot, mely nemzetekhez szól, s e szózatot, melynek igazságát ezredéves tapasztalatok bizonyitják. E jelszótól átlelkesülten látjuk óriási léptekkel nemzetünket a müvelödés felé haladni, — önérzetre jutottunk, — égő lángként érezzük kebleinkben a vágyat szellemi élet után, és a nemzet öregjei méltán fölkiálthatnak a költővel: „Jobb korunk jött, ujra visszaszálnak rég ohajtott hajnal keletén, édes kinja közt a gyógyulásnak a kihalt vágy és elpártolt remény;“ mondhatják továbbá ugyan e költő ihletteljes szavait: „Hála égnek, még van lelke Árpád nemzetének.“

Ifjaink a haladás, a müvelödés zászlaját ragadják, hogy midőn elérik azon szentélyt, melynek neve „világmüveltség“ hálatelt szivvel mondhassák: küldetésünk későn ugyan, de mégis befejeztük, gyermekeink tegyétek azt ti is. „Hála égnek, még van lelke Árpád nemzetének.“

Kit a nemzeti ügy csak valamennyire érdekel, és ki nemzete fejlödését csak némileg is figyelemmel kiséri, lehetetlen, hogy föl ne leljen abban egy komoly nemzeti akaratot, mely évek óta tápláltatva, annyira vérévé vált, hogy az minden egyes tagjában a sikernek nem keveset ártó lelkesülésben tör ki.

Évtizedek látták tengeni nemzeti szent ügyünket, és im' ismét látunk egy remény sugarat derengeni a ködös homályból, e remény sugarat jótékony tüzzé, vagy emésztő lánggá változtatni tőlünk függ, tőlünk függ azt ugy használni, hogy Petőfy szerint: „Ne legyünk kizárva ama templomból, hol a nagy nemzeteknek a tiszteletet tömjénét égetik.“ Ez célunk mindannyiunknak.

Mindenki előtt ismeretes lesz a föllépés, melyet ifjaink az előadási nyelv érdekében tettek, e föllépést magyar lapjaink csak helyeselni tudták, és valóban a kebel, mely ily kivánalom mellett erélylyel föl tud

szólani minden esetre nemes érzelmeket rejt. De ne feledjük, hogy ha már a nyelv mellett buzgolkodunk, éles ellentétbe jövünk saját magunkkal, ha az irodalom iránt közönyösek maradunk. Az irodalom a nemzeti szellem virága, benne, bármily lassan, érlelődik a jelen és jövő nemzedékek boldogsága. Az irodalom hatása nem rohanó, de annál biztosabb. A tekenős béka és a nyul versenyt futottak egykor; vakmerő verseny! és kételkedjem-e, hogy valaki is közületek ne tudná, hogy a versenyt a lassu, de biztos léptekkel cél felé haladó tekenősbéka nyerte el? ezt igy meséli nekünk Aesopus. E mese aranybecsü, e meséből érthet a könyelmü iskolagyermek, mint a gondterhelt családapa, egy ország, egy nemzet, az egész emberiség. Mintha csak minden esemény e földön azért történnék, hogy e mese igazságát igazolja, hogy megmutassa, miszerint a csendes de biztos léptek inkább vezetnek célhoz, mint az elhamarkodott rohanás. — Tanitsuk gyermekeinket már első zsengéjökben, mit tesz az honszeretet, csepegtessük ifju kebleikbe az erényt, és midőn igy az otthon falai közt fölneveltük, ne legyünk elfogultak, hanem küldjük ki a nagy világba, szerezzen népismeretet, világtapasztalatot; ismerje meg a tudósokat, a nagy férfiakat; és az ily ismeretekkel visszatért ifju legyen tanára hazája ifjabbjainak; igy lehet reményünk, hogy a magyar müveltség képviselve leend a világmüveltségben, igy nem kényszerülendünk pirulással hallgatni, hogy gyönyörüen folyó magyar nyelvünk még nem képes egyetemi nyelvvé lenni! ez szégyen testvéreim, s ezt tovább türni nemzeti bün lesz.

Tegyünk az irás szerint, mely azt mondja: „Egyesüljünk, haladjunk és merjünk cselekedni az állhatatosság békés zászlója alatt,“ ez az egyetlen ut, melyen nemzeti hivatásunkat betölthetjük. Fontoljuk meg, és ébreszszen munkára e gondolat: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Tauszik Adolf.

A bánsági ugar-kérdés.

(Folytatás.)

A bánsági földek a nyugati vidéken még sok helyütt vannak oly állapotban, hogy nekik a trágya veszélyes, mennyiből az erőszakos táplálék csupa bujasága által elöli a növényt, mig az éjszaki és közép részeken még kellő kónsav tartalom látszik a talajban rejleni, mint szép magtermékeik bizonyitják, de a könyeny dolgában nem árt a segitség; ellenben az a nélkül is soványabb minőségü keleti vidék mindkét tekintetben pótlékra szorul, azaz, mily alkatrészeket kiván a birtokos belőle a termékek által, azon részeket igyekeznie kell mesterséges keverés által külsőleg, azaz trágya alakjában a földnek visszaadni, hogy az táptulajdonaitól végképp megfosztva, szántás és ugarhevertetés dacára jó tulajdonait el ne veszitse. Különben is a trágya és ráforditott munkának értéke hányad része azon nyereségnek, mit az ugarhevertetés kikerülése által kap a tulajdonos?

Hogy melyik telek minő trágyát követel vagy általában követel-e? azt a tulajdonaival ismerős gazdának dolga meghatározni, de hogy a hevertetést mindenütt mellőzni lehet, azt bizonyitja Angolhon, hol éppen a váltómivelés okszerü beosztása oly telkeket tett virágzóvá, miket eleget hevertettek már hiában.

Vonatkozva a fenebbi négy pontra, megemlitem egyszersmind a norfolki mivelési rendszert, mely ezen telekjavitási csodát előidézte, mint állitják. A talaj az érintett vidéken fövényes s és éppen elcsigázottságánál fogva is tartalmas trágyát szükségelt, mire rendes marhatrágya és csontliszt használtatott, a mint az a cukorgyárakból kapható, hol már a nedvtisztitás által növényrostokkal van keveredve. Ezen a leghathatósb trágyák egyikének beszántása után, mivel a könenytartalom abban kettős volt, t. i. mind az állati trágya, mind a csontliszt rostkeveréke által, szükséges volt először erős könenyszivó gyökérnövényt mivelni, s vetettek cukorrépát, második évben árpát, melynek könenyszükséglete kevesebb, s szintén a savakra is csak keveset szorul; a harmadik évben herét, mi a fövényföld mésztartalmából élt, s könenynyel a légből még gazdagitá is a talajt; a negyedik évben buzát, mi az addig még igénybe nem vett kénsavanyakat zsákmányolta ki, a here hosszu gyökei által felporhanyolt s sürü levelei által kiszáradni nem engedett földből.

Hogy ezen mivelési sorozat megváltoztatható, s az egyes növények hason természetüekkel helyettesithetők, a dolog természetéből következik.

A különböző vidékek talaja szerint a növényekben a főtápelem mellett más földrészek nyomai is vehetők észre, a mint Berthier egyik dohányban illósavat, másikban meszet talált, de ez csak a termesztő tájékozására szolgál, részint bizonyitván, hogy a föld mellékalkatrészei keveredhetnek ugyan, de azért a növényt mégis megtermik, részint láthatja abból, minő tápot kiván még a termék.

Raspail ugy találta, hogy minden növénynek levelei a legérzékenyebb szervei, mikkel magát ellátja, s azok alkat-tartalma mutatja egyszersmind, minő táppal növekszik a növény, mire van tehát szüksége: e végre a növény levelének vegybontása utasit a trágyafaj választására.

A váltómivelés használatának könyebbségére tanácsosnak véltem, a terméknövények következő családi csoportozatát állitani össze, hogy kiki saját telkének tulajdonai szerint válogathasson és alkalmazhasson tárgyakat.

I. Könenyszükséglő növények.

A. Magtermők.

1. Mészt igénylők.	2. Illó savat.	3. Szik és kén.
Kendermag.	Buza.	Repce.
Gyapot.	Rozs.	Lenmag.
Komló.	Rizs.	Mustármag.
Borsó.	Zab.	
	Árpa.	

B. Gyök- vagy leveles növények.

4. Mész.	5. Illó-sav.	6. Szik és kén.
Dohány.	Cukornád.	Répa.
Burgonya.	Sárgarépa.	Kalaráb.
Indigo.	Petrezsely.	Káposzta.
Kenderszár.	Cukorrépa.	Hagyma.
	Spinát.	Spárga.

II. Könenyt nemszükségl ö növények.

A. Magtermők.

7. Mészt igénylők.	8. Illó-savakat.
Bab.	Törköly.
Lencse.	Köles.
Bükköny.	Hajdina.

B. Gyök-vagy leveles növények.

9. Mészt.	10. Illó-savat.
Here.	Mohar.
Lucerna.	Gyep, vagy
Bükköny.	közönséges rétfű.
(mind magzás előtt aratva.)	

Ha már most a tulajdonos telkének alkatrészeit ismeri, az itt közlött tiz csoportulat közül rendszeresen kitalálhatja, mely termékek diszlenek az ő talaján, s mily változtatással müvelje azokat, hogy a föld ne egyoldalulag csigáztassék el, valamint tudni fogja, minő trágyára kell figyelmét forditni, hogy az anyaföld kihuzott erejét legalább mesterséges keverék által helyre hozhassa, és azt uj továbbtermésre képesithesse.

Hogy pedig tisztelt olvasómnak némi fogalma legyen azon tömérdek arányról, melyben az anyaföld az évi termések által kizsákmányoltatik, közlöm itt Gardner állitmányait, ki sokban még Low, Stephens és Armstrong tételein is igazitott.

Szerinte majdnem annyi alkatrészt huz ki a termés a földből, mint mennyi abban találtatik, a közvetlenül tápláló alkatrészekből pedig egy oly iszaprakodási jó talajban, minő a bánsági, kénsav 0,20. illósavak 2,00, könenytartalmu anyagok 0,25. Mész és anyag 5,00% létezik.

Hogy ezen tápszerek fogyasztásáról fogalmunk legyen, kellő tudnunk, mily mennyiségeket zsákmányol ki belőle a termés. 25 p. mérő buza 123 font szervetlen anyagtól fosztja meg a talajt, már a mekkorán ezen mennyiség termett szalmástól, — e közben 12 font kénsavany van, 90 font föveny, 15 font illósavak. Egy 40 mázsányi lucernatermés 425 font ásványrészeket sziv ki a földből, közte 250 font meszet, 20 font kénsavat, sat. 800 mérő répa körülbelől 360 font hamut távolit el a földből, mely azonban 316 font illósavakat rejt.

Liebig pedig a növényeknek léghasználatát is különös nyomozás és számitás alá veté, s feltevén azt, hogy a növények levélfelületei éppen kétannyi tért képviselnek, mint a mennyi helyet a telken elfoglalnak, egy 2200 □ öles hold növényeiről azt állitja, hogy azok másodpercenkint a légnek ezredrésznyi szénsavany-sulytartalmát emésztik fel, s napjára 8 órányi szervtevékenységet feltételezve, 200 nap alatt, t. i. megérésükig 1000 font szénsavanyt szivnak ki a légből, mely azonban éleny alakban általuk ujra kileheltetvén, tulajdonkép a légkör a föld növényzetét csak egy másodpercig látja el üde szénsavanynyal. Ezt pedig annál kétségtelenebbül teheti, miután légkörünk 3000 billio font szénenyt tartalmaz, azaz sokszorosan többet, mint mennyit földünk összes növényei és összes szénképletei együttvéve nyomnak. Sőt még állitja, hogy az egy 625 □ ölnyi térségen évenkint hullani szokott eső 80 font ammoniakot hoz magával a növények számára 65 font könenytartalommal.

Tudván ezek szerint, mily mennyiségü tápalkatrészeket von ki egyik vagy másik termés a talajból, azon kell a birtokosnak lenni, hogy azt neki visszaadja, ez által uj termésre képesitse, s ezt annál inkább, mert a nyomozások mutatják, hogy az anyaföld nem igen gazdag azon alkatrészekben, melyek a mivelt termékek által leginkább igénybe vétetnek. Nevezetesen a magérlelések főtényezője a kénsavany (Phosphorsaeure) nagyon csekély mennyiségben mutatkozik a földben eredetileg, sőt az állati trágyában is, kivéve a madárganajt (Guano) és csontlisztet, az első 12, a másik 25% tartalmazván. A könenyképező anyagok is kevéssé képviselvék a trágyázatlan földben 1—3%, s csak ez utóbbi rothadék által fejtetik ki. Mész és illósavak már jelentékenyebben tünnek elő, s oly iszaptöltötte vidéken, mint a Bánság a mész 10% a savak 4—5%-ját képezik a talajnak.

Végre ugy hiszem, azon pontra érkeztem tárgyalásomban, hol csak egy-két szó a trágyázásról van mondandó, oly esetekre t. i., midőn a birtokos már szükségesnek véli a telkéből kivont táperőt mesterséges uton helyettesiteni.

(Vége köv.)

Eöttevényi.

Külföldi levelek.

III.

A városház mögötti szép sétatérről lemenvén, legközelebb a de Candolle által 1816. alapitott füvészkertet érjük; melyet alapitójának bronzöntetü mellszobra ékesit ezen fölirással :

Az előlapon : Augustin Pyramus de Candolle,
Né á Genéve. Le IV. Février.
MDCCLXXVIII.

A hátlapon : Ugyanaz. Mort à Genéve. Le IX.
Septembre. MDCCCXLVI.

Az öntész Gonon, szobrász Pradier. Készült 1845-ben.

Ki ne ismerné de Candolle-t? kinek neve mindenütt viszhangzik, az iskolában és azon kivül; hol a természet, és annak Florája, csodálókat és melegkeblü barátokat talál. Én a mellszobrot ugyan láttam, de a füvészkertet, sajnálom, hogy a késő évszak miatt nem találhattam azon állapotban, melyben ohajtottam volna.

A füvészkerttel átellenben vagynak : a Palais électoral, hol a választások történnek, és most elég

*

nagy, de nem valami kitünő műkiállitás látható; a Conservatoire de Musique, Fondation Bartholomy (1841) és a Musée Rath; mind uj és igen csinos épületek. Én ez utolsóba vezetem csak olvasóimat, melyet a genfi születésü orosz tábornok Rath alapitott, s a benne lévő képek és szobrok gyüjteményével, szülővárosának ajándékozott. A képek között néhány igen becses festvény találtatik Michel Angelo Caravaggio (Négy énekes) Domenico Zampieri (Dávid diadala) Coypel (Oedipus megátkozza fiát Polynicest) és Hornungtól. (Calvin vépercei arcképekkel: Beza, Farel, Viret sat.) Továbbá: Bonivard a chilloni fogoly; kit olvasóim Byron költeményéből alkalmasint már ismernek; és Medicis Katalin, a mint Coligny fejét fogadja, a kicsiny de értékes gyüjtemény ékességei.

A Musée Rathtól délfelé esik a Plainpalaisnak nevezett, és már külön hatósággal biró városrész; hova tágas téren át megyünk. De itt csak siessünk. Gyászemlékü tér ez, a hitujitás korából. Itt a vallási üldözések és a türelmetlenség máglyái lobogtak. Azonban most nem az inquisitiot, nem a kath. egyházat illeti a vád. Itt Servet Mihályt, a tudós orvost (1553. octob. 26.) Calvin égettette meg: a számüzöttet a számüzött, az elszakadót az elszakadott, mert a kath. egyház isteni tekintélyét elvetvén, nem türheté, hogy más valaki az emberi tekintély előtt meg nem hajolt, s a fölállitott szabad vizsgálat elvénél fogva, a szentháromságról (De Trinitatis erroribus 1531. Dialogi de Trinitate 1553.) másképen gondolkodott, mint az uj pápa; kiről azt mondja Bouillet „Dictionnaire universel d' Histoire et de Géographie" cimü jeles munkájában: „De puis cette époque, il devint tout puissant dans „cette ville, aussi l' appelait-on le pape de Genéve. Il „fit adopter par le conseil ses articles de foi, ses or„donnances sur la discipline ecclésiastique; prétendit „reformer les moeurs aussi bien que les croyances, et „poussant l'ardeur jusqu' à l'intolérance, il fit brûler „le malheureux Servet, pour avoir attaqué le mystère „de la Trinité." p. 296. Szegény tévelygő Servet-nek gyászos praedestinatioja volt! — Calvin szintén a plainpalaisi temetőben nyugszik; hanem hogy hol, senki sem tudja; mert megtiltotta, hogy neki halála után emléket ne állitsanak.

Innen a nagyszerü cantoni kórház felé tartván, már a városon kivül fekvő Champelre jutunk, hol Olivier-Venel pensionnatja, nevelő- és tápintézete van. Csak rövid látogatásra lévén itt, nyelvészeti bő tudományáról ismert hazánkfiánál, Podhorszky urnál, ki jelenleg, mint Karagyorgyevics herceg fiainak nevelője, szintén ezen intézetben lakik, — a nevelés rendszeréről s a ház belviszonyairól, közelebb tudomást nem szerezhettem magamnak, hanem azt láttam, hogy számos tanitványoknak örvend, még a távol Amerikából is; és olyan szép, és alkalmas helyen fekszik a salévi hegyekből lezugó Arve partján, hogy annál jobbat e tekintetben kivánni sem lehet. Ha pedig ezen amphitheatralis alaku völgyön, a folyam mellett tovább sétálunk nyugotnak; ott igen kellemes meglepetésre, és egyszersmind nyugvópontra találunk, az Arve és Rhone összefolyásánál; és azalatt, mig amannak szőké vizét, ennek kék hullámai testvérileg csókolják, leülhetünk; és ha tetszik merenghetünk valamely bokor mellett, a természet által készitett köpadon, az egyenlőség és testvériség magasztos eszméiről.

Hanem sokáig itt ne időzzünk, mert ime! bajt jelent a vészharang. Tüz van. A hôtel Victoria közelében, egy ujdon épült 4 emeletes ház, az asztalosok gondatlansága miatt, kik a padolaton enyvet főztek, kigyuladott. Hozzák már a tüzoltó szereket; az ácsok, s a város sisakos szolgái, létrákat alkalmaznak a falakra; és mig ezek oda fenn az ablakrámákat feszegetik, maguknak utat nyitandók, — alulról folytonosan dolgoznak a fecskendők; és hogy a vizből soha ki ne fogyjanak, több száz ölnyi hosszu bőrcsatornákat bocsátanak le, az utcákon végig, a tóba, vagy a legközelebbi piacokon lévő kutakba. Azalatt pedig a nép, minden parancsolat nélkül, két sorba áll; egészen addig a helyig, a honnan a vizet meritik. Csak ezen kiáltás hallatszik: „Formez la chaine." Képezzetek láncot! és a legtekintélyesebb polgárok, férfiak es nők, a helyett hogy szájkitátva bámulnának, vagy sopánkodnának, miként ez közönségesen történni szokott, — vedert ragadnak; és száz meg száz kézen, rendesen és gyorsan, száz meg száz akó viz megyen; a tele vedrek egyik sorban fölfelé, az üresek a másikban lefelé. Hogy a sorban az idegenek is, kik Genfben mindig számosan vagynak, beállanak, magából értetődik; és hogy a magyar ember, ha tettre kerül a sor, tágitani nem szokott, és a polgárerények gyakorlatában a többi müvelt nemzetekkel versenyez; ez is természetes. Fél óra mulva a tüz eloltatott.

Egyébiránt Genfben a tüzvész nem okoz valami rendkivüli rémülést. Itt mindenki biztositva, s a vész tovább terjedésének meggátlásában érdekelve van; mert ha bebizonyittatik, hogy a tüz a tulajdonos saját hibája nélkül támadott, az épületben szenvedett kárt a város téríti meg; s azon fölül ha még butorait is biztositotta valamelyik társulatnál, azokra nincsen többé gondja. Az épülőfélben lévő házért pedig, az épitőmester tartozik jót állani; mert a szerződések rendesen ugy köttetnek, hogy az épitész a házat a tulajdonosnak készen adja át. A fennemlitett esetben a kár az épitészre nehezült.

Mielőtt bucsut vennék Genftől, hol nehány jó napot töltöttem, meg kell emlékeznem itt lakó hazánkfiairól, kikkel szerencsém volt ez idő alatt megismerkednem. Hoffer J. órás (rue du Rhone) Alexi aranymüves (rue de la cité) Puky M. nyomdász (rue du Montblanc) bekeblezett, általános tiszteletben álló, és jelentékeny üzlettel biró polgárok; kik az uj hazában is megtartották a réginek nyelvét és szeretetét. Coelum, non animum mutant, qui trans mare currunt.

Pados János.

Levelezések.

Pesten nov. 10-én 1859.

(Mit remélünk a Kazinczy-ünnepély szellemében? — „Álmos“ és egy kis éber okoskodás! — Vendégek a szinháznál. — Irodalmi esemény.)

„Minden nemzet saját irodalmában él.“ Ez elv éppen oly nagy igazság, mint a milyen gyakran el mondatott; hogy mi ujra feleleventjük, az egyedül azon mély behatásnak tulajdonitandó, mit reánk a Kazinczy-ünnepély gyakorolt, mert annak szelleme, valódi célja nem vala más, mint hogy a közönség fölfogván a momentuosus pillanat egész nagyszerüségét; az irodalom iránti jéghidegsége, részvétlen közönyössége megszüntessék; vagy is más szóval: levetkezvén az ó embert, uj emberbe öltözködjék.

Az irodalom a haza eszméjének uralma alatt a kor szükségét, a nemzetiség iránti természetes vonzódását, a miveltség kivánalmait, a haladás utáni vágyat foglalja magában; nincs áldozat, melyre képesnek ne érezze magát, hogy az emberiség érdekeit előmunkálja, oktassa a jövő nemzedéket és utat egyengessen dicső, kényelmesebb és boldogabb jólétre.

Az irodalom jellemző tulajdonainál fogva nem bocsájtkozik alá, hanem mindenkit magához emel; de hogy ez megtörténhessék: akarni kell.... Azon lelkesedés, mi a Kazinczy-ünnepély alkalmával mint messze világitó tüzoszlop emelkedett föl az egész országban, — ha ugyan nem volt mulékony szalmatüz — kellett, hogy összeégesse az eddigi megfoghatatlan közönyösséget és a nemzet millióit az irodalom iránti hő pártolásra buzditsa föl.

Ezt reméljük mi a Kazinczy-ünnepély szellemében!

Most szóljunk a fővárosról.

Legelőször is a szinházba vezetjük az olvasót, hol az elmult héten Szigligeti „Álmos“ cimü szinmüve adatott elő, mely szintén a gr. Telekiféle 100 arany jutalomra pályázott, de — eredménytelenül. A darabot nehány szóval jellemezhetjük; vannak benne: ördögök, tündérek, jósok és jósnők; tehát tele látványsággal. Alapeszméje az volna, hogy Álmos eljő a „döntő“ magyarokkal elfoglalni a hajdan Etele által birt országot, de az van megjövendölve, hogy a ki legelőször lép a szent földre, annak föl kell áldoztatnia; a szerző ugy akarja, hogy áldozatul Álmos essék, miért is őt lépteti legelőször a visszafoglalandó hazába. Ez a kerék, melyen tulajdonképen megfordul a darab egész lényege, természetesen oly tárgy, mi drámának alapul nem szolgálhat, miután szükséges motivumokkal nem rendelkezhetni, mit a különben tehetségdus szerző is jól érzett, mert darabját egyszerüen „szinmünek“ nevezi, mi nagyon általános fogalom és véleményünk szerint a szinmü-irodalom mind a három ágát magában foglalja; vagy is vigjáték, dráma és tragoedia egy személyben, vagy alakban — a mint tetszik; már pedig az általános fogalom szerint „Álmos“-ba mind a három elemet beálmodta a szerző. Igaz, hogy már a legrégibb szinmü-irók sokat adtak a látványosságra, mint például Sophocles „Triptolemus“ cimü pályanyertes drámájában: satyrok, nymphák, cyclopsok és hasonló szellemek képezték a kart; vagy Aristophanes „Béke“ cimü vigjátékában a békés szellemü Trigaeus cserebogáron vonul végig a szinpadon; mig a „Felhőkben“ nő alakok ábrázolák a felhőket, ugy hogy testök félig gyapju pelyhekhez hasonlitott, s igen nagy orral ellátott álarcot viseltek sat.... De miután a szinmüvészet előrehaladott, az izlés szabályoknak vettetett alá, s a drámai kellékek határozottabb alakba öntettek; szóval a bálványozást formák, a lelkesedést csin, az üres képzelőtehetség rajongásait a szellemi fensőbbség finom érzelmei sat. váltották föl; jogosan lehet kivánni, hogy a szinmüiró alapmeséjének határozottabb, okadatoltabb keretet kölcsönözzön. Szigligeti ur „szinmüjének“ alapmeséje ellentétben van a magyar mythologiával, s valódi vagy eszményi tárgyak helyett káprázatoknak ad helyet; és a cselekvés bonyodalmát büvészeti valótlanságokkal fejti ki, melyeknek alapvonásai középkori mysteriumainkban gyökereznek. Szerző sem vallásossággal, sem előitélettel nem okadatolhatja Álmos halálát; nem vallásossággal, mire nézve egyszerüen utaljuk őt Ipolyi Arnold magyar Mythologiájára; nem előitélettel, mert a magyar jellem már ugy hozza magával, hogy bárgyu, vénasszonyos mendemondának hitelt ue adjon. Szerző jobban tesz, ha a történelem szerint Álmost vénkora miatt adja át az enyészet angyalának. — Az elmondottakból nyiltan következik, hogy mi „Álmosnak“ hosszu álmot kivánunk, mert az honfoglaló atyáinkra nézve az utónemzedék előtt szintoly drasztikus mint nevetséges. A nyelv különben szép és versekben van irva.

Stéger ur már több izben lépett föl. Egyébiránt róla jövőre többet, most csak annyit mondunk, hogy általánosan tetszik és a szinház minden fölléptekor tömve van. Molnárné (Hetényi Laura) a Huszárcsinyben próbálta meg erejét. Véleményünket föntartjuk, ha más szerepében is látandjuk, akkor nyilatkozunk.

Az átalakitott „Divatcsarnok“ első számai megjelentek, igazán diszes kiállitással és bő tartalommal; megérdemli, hogy a közönség pártfogolja.

A elmult héten jeles academiai székfoglaló beszédeket hallottunk: Erdélyi, Arany, gr. Mikó, Szász Károly és Gyulai Pál uraktól, melyek — mint halljuk — önállólag is meg fognak jelenni. ♂

Brassó nov. 8-án. A helybeli iparegylet végre elhatárzá, a rég s számtalanszor ugyan — de mindig sikertelenül inditványba hozott egyleti ház felépittetését, s az ebbeli munkálatok megkezdésére jövő évi marciusra tüzé ki az időpontot. A terv felszerelésével szakértő egyén, ki jeleit adá eddigelé izléses modorának, bizatott meg, és — ha jól értesülénk — 18000 forint lenne az épületre szánva.

Az e nyár folytán tetemes javitás v. i. inkább épités alá vett r. kath. plébánia épület a napokban elkészülvén, mint külseje, mint belosztása tekintetéből városunk s készitőjének diszére válhatik.

A katonai kórház volt parancsnoka, Mamoth Szaniszló, fiatal cs. kir. főhadnagy a m. hét napjaiban több sikertelen öngyilkolási kisérlet után puskalövéssel vetett éltének véget.

F. hó 5-én a szokásos reformatio ünnepély a helybeli ref. egyházakban megtartatván, a közönség nagy számmal vőn részt, s a „Honteros“ alapitvány részére a szokáson feletti öszvegke jött be.

A „Kolozsvári szinészi Közlöny“ (Havi M. szerkesztése alatt) első számai megérkezvén, közönségünk várakozásának nem feleltek meg; hol fekszik a baj — a „szép igéretek“ csalódásai — vagy az általános irodalmi részvétlenség szülték-e — nem mernők eldönteni.

Kh...

TÁRCA.

Idegen eszmék.

Beszély.

(Irta Nagy Ferenc.)

(Folytatás.)

A kocsi megállott, mindhárman kiszálltak s a puha pázsiton haladtak a hegy oldalához, hol egy ködarabokból idomtalanul összerakott forráskut hüvös cseppjei buzogtak, előtte pedig egy deszkából összeállitott mély vályu volt a földbe ásva, min a kis csörgedező patak vonult át, ekként nyujtván alkalmat a gyülekvő állatoknak szomjuk olthatására, miután tőlük a kert maga korláttal volt óva.

A kocsis poharakat hozott, s a sétakirándulók enyelegve járultak a kuthoz, tekintgetve annak setét árnyékos tükrébe.

— Csak nem Narciss ön neve — veté oda Arabella a vendégnek.

— Hijában is volna — felelé ez — szivesben nézetem mint nézem magam.

— Azaz, ön inkább tetszvágyó, mint önbizott. Vegye le kalapját, önnek frank feje van, nem angol, mint a koponyatanárok állitják.

— Egyik sem, mert e liuságok nem tulnyomók, de a helyett igen az őszinte érzelem minden szépért.

— No bizony, egyszerre minden szépért, — nem él ön Arabiában.

— Kérem, nem csupán hölgyeket érthetünk a szépek alatt, hanem minden kegyeletes eszmét és tulajdont, habár meg kell is vallanom, hogy a hölgyeket én is mint minden szép tulajdonok és erények összegét, megtestesülését tekintem.

— Már megint arszlános! jere Hedvig cserlevélért. — Ezzel karonfogva a bájos gyermeket, a közel bokrok felé indultak, honnét egy töretlen kocsiut vezetett a völgybe.

Vendégünket pedig a praefectus ur fogta karon, s egy dombra vezetvén, magyarázni kezdé neki a sokszor nem is látott hegyeket, helyesebben azon tájakat, merre fekünniök kell.

— Bocsánatot praefectus ur! sziveskedjék nekem utasitást adni a hölgyek kilétéről, nehogy akaratlanul vétsek az illedelem ellen — szakitá meg a magyarázatot Édesi.

Az öreg ur szinte várni látszék e felszólitást, azért csakhamar is ekép felelt a kérdőnek.

— Gróf Zámorynő, ki házasságának már egy rövid éve után özvegy lett, a boldogult grófnőnek első férjétöli gyermeke, gróf Káry ő méltóságának nincs gyermeke. Mint tapasztalá ön, élénk és pajzán, sőt mostohaatyja eleget is évődik vele érte, de oly vidorságra forditja ellenvetéseit, hogy mosolyogva békül ki vele, annál inkább, mert a nevelőnéknek nagy ellenére levén, Arabella az ő házi körében nőtt fel, hol a férfiak divatszerű társadalmi eszméit is eléggé hallotta, sőt magának a társadalmi reformról sajátos előképet alkotott, mit saját személyében akar megtestesiteni.

— Igy e fesztelenség természet is, és számitás is.

— Csakhogy az utóbbi is már természetté vált, habár jó szive ennek fékezését lehetővé teszi, mert még sem egészen egyeztethető a női természettel a szerény bevonultság helyett társadalmi reformatorok lobogóját vinni, mi a legtapasztaltabb és tanultabb férfiak erélyét is annyira megpróbálja.

— Csak szoritkozzék saját körére.

— Gróf Káry Hedvig kisasszony a gróf ő méltósága testvérének leánya, ki jelenleg itt csak látogatón van, s holnapután induland haza szüleihez Erdélybe — mond az öreg ur, eltéritve onnét a beszédet, hol a lobogó fejü ifjuságnak nézetei az ő régi szokásaival nem egyeztek — éppen azért ő méltósága Aradon időz készületeket tenni, s csak holnapra várjuk, addig is én Kis Péter vagyok helyettese.

— Rendkivül örvendek a szerencsének, habár sajnálom, mi nevetségesen mutattam be magam, nevem Édesi Kálmán.

— De nem e megyéből?

A válasszal akaratlanul adós maradt a vendég, mert a mértéktelen agárvonitásra lenéztek a völgybe.

Fák mögött álltak, honnét még koránlák a lemenetelt, nem látván veszélyt, csak hallgaták a beszédet a völgyből, hol az amazon fenyegetésére az agarak elcsendesültek.

A fenebb érintett kopár uton ugyanis két lovag érkezett volt a kut mellé települt hölgyek felé, kik a tölgylevelekből koszorut tüztek.

Csinos barna ifju volt az első, izmos alkattal, feszes derékkal s némileg hátraszegzett fejjel, miről a pityedt alsó ajak beszámitásával látni lehetett, hogy az önhittség, vagy önelégültség az ő egyik főtulajdona.

A másik az ő lovásza volt, ki leszállt urának paripáját vezetékre vevén, a grófék kocsisának társaságát kereste fel.

— Ugyan szép hugáim — szólt az érkezett — jó ez a viz?

Arabella végig nézte őt, ezután lesütött szemekkel felelé:

— Nem keserű jó bácsi.

— Hiszen nem lehet hozzáférni, kalapommal igyak?

— Markával, mint Diogenes, mikor fapoharát is elveté — elmélkedék Hedvig. —

— Nono kis hugocskám, jobb módom van nekem a világban, mint Diogenesnek, nem is járok gyalog.

— Tessék jó bácsi, a mi poharunk, — de halkan! előbb kiöblitem, nehogy a gondolatunkat megtudja — szólt Arabella s megtevé, mit mondott.

— Ejnye ni! hát te lovagolsz is hugocskám? egész amazon vagy, még pedig magyar nemzeti.

— Ugy-e jót fest?

— Miként ha a Libanon cédrusa.

— Kálvinista ember maga bácsi, — szakitá meg Hedvig — mert a bibliából citál.

— Igazad van kis hugám, — köszönöm a poharat, hát hova valók vagytok ti?

— Ide Zámba; hát maga?

— En Kővár vidékére. Hát mi nevetek, jertek majd haza kisérlek. —

— Én Zámory Arabella vagyok, hát maga kicsoda és hová megy?

— Én vagyok Homonnai Drugeth Farkas, a ki saját költségemen utazom Bécsbe — monda páthosszal a jövevény.

— Praefectus ur! menjünk; — kiabála Hedvig, mire Farkas ur meglepetésére a két férfi jött le a dombról.

— Homonnai Drugeth Farkas ur! ki saját költségén utazik Bécsbe — mutatá be egymásnak Arabella — s Édesi jurátus ur, ki a praefectus fél költségén utazik Mócfalvára.

Lehetlen volt saját maguknak is jó izűet nem nevetni ezen gunyoros bemutatáson, s csak az nem ment a mi juratusunk fejébe, miként tudta meg Arabella az ő nevét oly rögtön.

A nap szállóban volt már, s ezért a hölgyek a hintóhoz sietének a férfiaktól kisértetve, hol a tüzött koszorukat Hedvig Édesinek, Arabella pedig Drugethnek dobva nyakába, ez utóbbi szólt :

— Legalább utólagosan érdemeljék meg a kitüntetést. Homonnai Drugeth Farkas ur, ön paripája lógatja már a fejét, versenyre tehát csak holnap hihatom, hanem azért kisérem önt, beszéljen nekem Kővár-vidék tündéreiről.

— Én egyet sem láttam elevenen.

— Na szépen vagyunk, ha ön vidéke hölgyeiből egyet sem látott.

— Oh hölgyeket, azt láttam, világos! de ezek nem tünnek el.

— Igy sem? — kérdé az amazon, egyet csapott paripájára s egy pillanat alatt nem láttuk hova tünt.

— Ilyet csak Magyarországon láthatni, ott benn is azt mondják, itt már nagyobb a mivelődés.

(Folytatás következik.)

Heti szemle.

— Több hazai casino, és olvasó egylet határozta, hogy a magyar nemzetet folytonosan becsmérlő, és következetesen ellenséges indulatu bécsi lapokat ne járassa többé. Hasonló történt már tavaly az augsburgi Allgemeineval, és lipcsei Illustrirtéval, és mi azt hisszük, hogy ha a két fél közül valakinek sajnálatot kellend éreznie, bizonyosan nem a magyar nemzet leend az. A bécsi politikai lapok akkor kezdték magukat befészkelni nálunk, midőn hazánk ostrom állapotban lévén, a bécsi lapok sokkal nagyobb elnézésben részesültek, mint mások, — és volt elég ember országunkban, ki félre téve minden más tekintetet, azon mézes madzag után kapkodott, melyet a bécsi lapok némi álliberalismus színében nyujtottak. De valamint mindig anomaliának tartottuk azt, hogy a közélet komoly iskoláján megértt magyar nemzet leckét vegyen a bécsi Zangoktól, Bauerlektől, Saphiroktól, Seyfriedektől sat. ugy most már magunk elleni bünnek kell mondanunk, ha mi még saját pénzünkkel támogatunk oly folyóiratokat, melyek minden postával gunyt, gorombaságot, álhireket, rosz akaratot szórnak szemünkbe. Nekünk a bécsi politikai lapokra éppen semmi szükségünk nincs, mert a ki nem olvashat magyar lapot ott van a Pester Lloyd, mely a külföldi hireket oly sebesen, oly alaposan hozza, mint bár melyik bécsi lap; a lap csak nyelvére nézve német, de szellmére magyar; kitünőleg szerkesztetik, és különben is egy derék hazai társulat tulajdona lévén, minden tekintetből pártolást érdemel. Erre tessék figyelemmel lenni az uj év közeledtével.

— Bukarestből vett magántudósitás szerint a szárd királytól az ottani „roman nemzeti muzeum“-nak ajánlott természet- s állattani gyüjtemény második küldeménye megérkezvén, az első, octobervégnapjaiban érkezett tiz ládából álló küldeménynél nagyobb örömmel fogadtatva, elhatározta-tott, hogy érdemleges viszajánlatról gondoskodjék a tartomány. A gyüjtemény rövid idő után a roman tanuló ifjuság használatára lesz felállitva.

— Laptársaink az általunk hirdetett föltételes előfizetés következtében köszönetre érdemes részvéttel nyilatkoznak vállalatunkról. Igy irja a Pesti Napló : „Nem tudjuk elgondolni, hogy különösen a Bánságban lakó magyarok be ne lássák mily fontos — többet mondunk — mily szükséges, hogy az ottani érdekek külön magyar lap által is képviselve legyenek és az ottani magyarság ily lapnak buzgó fölkarolásával s föntartásával is tegyen tanuságot — nem egyébről, mint arról, hogy megvan.... Ohajtjuk, hisszük, hogy a szerkesztő nem fog csalatkozni reményében; elvárjuk azonban, hogy nemcsak Temesvár környékéről, de hazánk egyéb vidékeiről is fognak gyülekezni az előfizetők. Mindnyájunk ügye forog fenn.“ — A Szegedi Hiradó pedig többi közt azt irja; „Nem tudjuk, olvassák-e a temesvári magyarok lapunkat, hanem kérjük a „Delejtű“-t, mondja meg nekik helyettünk, hogy szerény nézetünk szerint ma már az irodalom a lobogó, mely körül a honfiaknak seregelniök kell, s hogy csekély itéletünk szerint azok, kik e lobogót elszakasztják, nyelét eltörik, nem érdemesek arra, hogy valaha teljesüljenek reményeik. Valamint az erkölcsiséget tekintve, megvetjük azt, ki sem jót sem rosszat tenni nem mer; ugy a nemzetiség terén még pulyábbnak tartjuk azt, ki nem segit, mint azt, ki ront.“ — Végre a Vasárnapi Ujság előre bocsájtván, miként feltételes előfizetést hirdetünk, és elismervén, hogy a Delejtű a legjobb vidéki lapok egyike, folytatja : „A magyar lapirodalomra, valamint a nemzeti miveltség ügyére nézve is veszteség volna, e lap megszünése, mert épp oly városban jelenik meg és épp oly vidékre terjeszkedik ki, hol a magyar nemzeti szellemi és anyagi miveltség ügyének az ő támogatására legnagyobb szüksége van. Részesült is e lap eleinte szép pártolásban, s bár e pártolást tartalma folytonos javulása által, minél nagyobb mérvben kiérdemelni igyekezett, előfizetőinek száma, kivált a legutolsó nyári félév alatt annyira csökkent, hogy a tulajdonos szerkesztő csak tetemes veszteséggel folytathatta kiadását. — Az amerikai Egyesült államokban alig találkozik ezer lakossal biró oly község, melynek legalább egy helyi lapja ne volna; nálunk pedig oly vidéken, mely legalább kétszázezer lakost számlál s ennek felénél jóval több magyar, nem bir egy magyar lap megállani!! — Remélünk azonban hazánkfiaiban annyi érdekeltséget és hazafiságot, hogy a nemzeti miveltség és haladás eddig elért fokáról nem fognak visszasülyedni s lemaradni; mert a „Delejtű“ megszünése lapirodalmunkban és nemzeti miveltségünkben hátramenésnek volna szomoru jele, miután egy nemzet miveltségének igen jellemző mérfoka a saját nyelvén fenálló lapok száma. A lapolvasás mai napjainkban a mivelt ember nélkülözhetlen szüksége.“

— Halhatatlan költőnk Kazinczy Ferenc százados ünnepét a konstantinápolyi magyarság is, mód és körülményekhez képest szerény kis társaságban, még pedig Stambul hős török házainak egyikében megülte. Nagyszerű programmról ugyan nem szólhatok, több alkalomszerű szavalmány után, Sz. E. hontársunk a „Hazádnak rendületlenül“ páratlan szépségü költeményt megható hangon szavalta, és ezen a külföldi magyarra különös benyomásu verssel minden szemből könyüt csalt ki. (P. N.)

— Egy dán lap a Koppenhágában megjelenő „Foedrelandet“ oct. 27-dikén kiadott száma tárcájában mind a négy oldalra kiterjedő cikket közöl — olvasóink bizonyosan ki nem találnák, miről? — Kazinczyról. Azt mondja : éppen ma ünneplik a magyarok egy nagy emberök születésének százados évnapját. E baráti megemlékezés oly távol nemzettől annál jobban eshetik nekünk, minthogy éppen ez ügyben ellenséges megfeledkezést sőt gyanusitást kellett tapasztalnunk igen közel eső nép részéről. (P. N.)

— Ronneburg (altenburgi hercegség) városában Schillert szintén kivánták nyilvánosan ünnepelni, a rendőrség azonban ezt megtiltá, „minthogy Schiller ott csak az utolsó években kezdett ismeretessé lenni.“ Aztán csudálkozzék valaki, hogy ezen civilisatorok Kazinczyt nem ismerik.

— Nem szoktunk ok nélkül valamit dicsérni; azért midőn Halmágyi Sándornak „Parlagi rózsák“ cim alatt két kötetben megjelenendő beszélygyüjteményét olvasóinknak ajánljuk, azt is azon élvezet alapján tesszük, melyet nekünk, miként sok másoknak is ugyan ezen szerző „Saphira“ cimü szép történeti regénye nyujtott. Az emlitett parlagi rózsák — melyekre f. é. november végeig 2 uj forinttal előfizethetni, — tartalmát következő tört. beszélyek teendik: Bálintitt. Rang és sziv. Az egeres tánc. Szivek harca. Bánffi Ágnes. Lozsárdi Zsuzsánna. Az utolsó kuruc. A koszoru tövisei. — Meg fognak jelenni ujévre Pesten.

— Egressy Gábor a „Magyar szinházi lap“ cimü uj irodalmi vállalat programmját szétküldötte. Megjelenik Pesten uj évtől kezdve minden szombaton egy iven negyedrétü alakban. Előfizetési ára egész évre 6 fr. félévre 3 fr. — Az átalakitott „Divatcsarnok“ első két száma szintén megjelent, és a nőknek mintaszabásokat, és szép divatképeket hoz a legnagyobb alakban.

Temesvári ujdonságok.

* Mennyire nem kerülik ki még a legzsengébb intézetek, társulatok és vállalatok sem Csanád egyházmegye püspökének, méltóságos Csajághy Sándor ur figyelmét, bizonyságot vettünk ismét a „Religio“ 38-ik számából, mely szerint fentiszt. mltgos püspök urnak az „oltár társulat“ szent céljának előmozditására 100 a. é. frtot ajándékozni kegyeskedett. Ezen társulat a legfölségesebb oltári-szentség folytonos imádására és a szegényebb templomok fölszerelésére szerveztetett Trautwein János kegyesrendi tanár által, és f. hó 6-án a herceg-primás aranymiséjének emlékére, a pesti angol kisasszonyok templomában ünnepélyesen megnyittatott.

* Városunkban következő falragaszt olvasók: „Idézés. Minthogy f. é. april 6-áról szóló tényállásnál fogva $1^1/_4$ font vágatlan magyar dohány a józsefvárosi cs. kir. pénzügyi őrség kaszárnyájába hozatott, és mint előtalált vesztett jószág átadatott, ennél fogva mindenki, ki azt hiszi, hogy ezen nehézségelt vesztett jószágra igényt tarthat, felszólitatik, miszerint a jelen idézéstől számitva 30 nap alatt annál bizonyosabban jelentse magát a pénzügyi őrség biztosságánál, mert különben elmaradás esetében a törvényes eljárás fogna foganatba vétetni. Kelt april 23-án 1859.“

* Mult hetivásárunk a legnépesebb volt, melyet évtizedek óta láthattunk. Alig lehetett mozogni a városban, az utcákat ellepő számtalan kocsi, és vidéki földmivelők miatt. Látszott rajtuk, hogy igen vágyakoznak eladó termékeikért egy kis apró pénzzel haza térni. Ilyen zsufoltsághan nem kis zavart idézett elő, midőn egy oláh földmivelő, ki tanult iparlovag módjára valakinek zsebjét ki akará metszeni, rajta kapatván, késsel védelmezé magát, és menekülni akarván, késével maga körül hadonázott. Sikerült nehányaknak a dühöst a városházhoz vonszolni, de itt „incompetenseknek“ itélék magukat az illetőnek becsukására, és a rendőrségre küldék; — vajjon volt-e még nyoma a zsebmetszőnek, mig a competentia kérdése eldöntetett, nem tudjuk.

* A mult héten egy idevaló kötélgyártó mester magát főbe lőtte, egy szappanos pedig kötéllel vetett véget életének. Mindkettő felesleges pénzhiány miatt. Más okból mérgezhette magát meg egy józsefvárosi korcsmáros leánya.

* Utasok azt beszélik nekünk, hogy Pesten, és még inkább Bécsben a hó már téli lepelbe takará az egész vidéket. Nálunk az utak és utcák még porzanak, és ha a lombtalan fákat nem látnók, septemberben hinnők magunkat.

* Azon tisztelt hazafiakat Temes és a szomszéd megyékben, kiknek nem nyilt alkalmuk rokonszenvüket magyar irodalmi nyelvünk megalapitója, a halhatatlan Kazinczy Ferenc iránt tanusitani, figyelmeztetjük, hogy szivük sugalmának eleget tehetnének, ha azon alapitványhoz nehány forinttal hozzá járulnak, mely Széphalmot, a dicsőitett egykori lakhelyét, meg akarja menteni annak örökösei számára, és azon méltatlan sorstól, hogy idegen kézre jusson. E célra az aláirási iv az Európában tartott lakománál megnyittatott, és hihetőleg másutt is lesznek hasonló ivek.

* A józsefvárosi olvasó egyesület az eddig járatott Presse-t és augsburgi Allgemeine-t uj évtől kezdve ki küszöböli.

Kiadó és felelős szerkesztő **Pesty Frigyes**.

MOLL SEIDLITZ PORA

Az utolsó világmükiállitáson a hivatalos „Wiener Zeitung“ számai szerint minden hasonnemü házi gyógyszerek közt **egyedül csak** ez tüntetett ki **érdemmel**, s a nemzetközi esküszéknek ezen főhatalmu nyilatkozata által e készitmény fölülmulhatlan minősége és dicséretreméltósága a bel és külföld minden hasonnemü készitményei irányában elvitázhatlanul bebizonyittatott.

Egyedül központi szétküldő raktár: Bécsben a „gólya“ cimü gyógyszertárban, Tuchlauben, Wandelszálloda átellenében. — Ára egy bepecsételt eredeti skatulyának 1 frt. 12 krt. pp. Pontos használati utasitások minden nyelven.

Ezen, ezer példákban és sok évi tapasztalás után mint kitünőnek bebizonyult Seidlitz-porok városon és vidéken most már oly általános elismerésre találtak, miszerint azoknak hire jelenleg az ausztriai birodalom határain messze tulterjed. Hogy mit képes mivelni **Moll** Seidlitz-porainak biztos gyógyereje, nevezetesen **gyomor** és **alhasi bántalmaknál**, s hogy azok mily jelentékeny segélyt nyujtanak májbetegség, hasszorulás, aranyér, szédülés, szivdobogás, vértodulás, gyomorgörcs nyálkásodás, gyomorégetés s külömbféle nőnemi betegségeknél azt már mint bebizonyult tényt kell elismerni és számos gyenge idegzetü személyek e porok okos használata által már gyakran lényeges könnyebbülést és uj életerőt nyertek.

☞ **Temesvárott** rendeléseket fogad a fenebbi gyógyszerekre **Uhrmann M.** papir- és mü-árus úr.

A korneuburgi

állattenyésztő gyógypor, lovak, juhok, és szarvasmarha tenyésztésére mindig friss minőségben kapható,

Schidló Józsefnek

a „kék macskához“ cimzett fűszerkereskedésében. (Gyárkülváros a főtéren.)

8—8 (13. sz.)

Nyomatott **Hazay M. és fia Vilmos** betüivel Temesvárott.